

Sygn. akt VU 1623/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

sprawy z wniosku E. G.

z udziałem P. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania E. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 22 listopada 2013 r. sygn. 117/2013 , (...)- (...)

zmienia zaskarżona decyzje i ustala, że E. G. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek (...) P. G. od dnia 16 lutego 2013 roku do dnia 30 czerwca 2013 roku.

Sygn. akt VU 1623/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 listopada 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Tomaszowie Maz. stwierdził, że E. G. nie podlega w okresie od 16 lutego 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku jako pracownik ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) P. G.. W uzasadnieniu organ rentowy podał, że całokształt okoliczności sprawy przemawia za przyjęciem, że jedynym celem zawarcia przedmiotowej umowy było umożliwienie E. G. skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

E. G. wniosła odwołanie od powyższej decyzji w dniu 28 listopada 2013 roku. Podniosła, że była rzeczywiście zatrudniona u swojego syna P. G., przepracowała u niego jeden dzień, a zdarzenie losowe – złamanie ręki – spowodowało że stała się niezdolna do pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego P. G..

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

P. G. od 16 sierpnia 2011 roku prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie ośrodka szkolenia kierowców (...) w P. przy ul. (...).

Dodatkowo pracuje w charakterze magazyniera w pełnym wymiarze czasu pracy w K. w P. w godzinach popołudniowych.

W okresie od grudnia 2011r. do lutego 2012r. u P. G. zatrudniał siostrę A. G. (1) na umowę zlecenia,

W dniu 30 stycznia 2013r. P. G. wynajął lokal użytkowy w P. przy ul. (...) na czas nieokreślony od dnia 15 lutego 2013r. P. G. w wynajętym lokalu otworzył nowe biuro swojej firmy. W związku z otwarciem (...) biura (...) potrzebował zatrudnić osobę, która przyjmowałaby kursantów w nowej siedzibie. P. G. zdecydował się w tym charakterze zatrudnić swoją matkę E. G.. E. G. miała doświadczenie w prowadzeniu takiego biura, gdyż wcześniej pomagała mężowi prowadzić szkołę nauki jazdy, zajmowała się sprawami biurowymi.

(dowód: zeznania P. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 2:57 do minuty 19:50 - nagranie koperta k. 26, zeznania E. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 19:50 do minuty 35: 20 - nagranie koperta k. 26, umowa najmu lokalu z 30.01.2013r. – k. 15 akt ZUS, protokół kontroli z dnia 6 września 2013r. – k. 23-25 akt ZUS)

W dniu 16 lutego 2013 roku P. G. zawarł z E. G. pisemną umowę o pracę na czas określony do 16 lutego 2013 roku do 31 sierpnia 2013r. E. G. została zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku pracownika biurowego za wynagrodzeniem miesięcznym 1600 złotych brutto. E. G. miała pracować od poniedziałku do piątku osiem godzin dziennie oraz w razie potrzeby w soboty.

E. G. była zdolna do wykonywania pracy na stanowisku pracownika biurowego.

E. G. otrzymała od pracodawcy ustny zakres obowiązków w dniu 16 lutego 2013r., zgodnie z którym do jej obowiązków poza przestrzeganiem czasu pracy, należało prowadzenie biura firmy przy ul. (...), obsługa klientów biura oraz dbałość o porządek w biurze. Tego też dnia pracodawca przeprowadził szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny w pracy wnioskodawczyni.

(dowód: ksero umowy o pracę k. 5akt ZUS, zaświadczenie lekarskie z 15.02.2013- akta osobowe, zeznania P. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 2:57 do minuty 19:50 - nagranie koperta k. 26, zeznania E. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 19:50 do minuty 35: 20 - nagranie koperta k. 26)

(dowód: ksero zakresu obowiązków k. 25-26 akt ZUS)

E. G. rozpoczęła pracę w dniu 16 lutego 2013r. (sobota) i pracowała tego dnia przez osiem godzin. W tym dniu wnioskodawczyni wraz z pracodawcą i pod jego kierownictwem przygotowywała biuro przy ul. (...) w P.. do jego poniedziałkowego otwarcia w dniu 18 lutego 2013r. W związku z powyższym wnioskodawczyni wykonywała czynności porządkowe w biurze, myła podłogi, okna, a następnie rozłożyła i posegregowała dokumenty.

(dowód: zeznania P. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 2:57 do minuty 19:50 - nagranie koperta k. 26, zeznania E. G. protokół rozprawy z dnia 25 lutego 2014 roku od minuty 19:50 do minuty 35: 20 - nagranie koperta k. 26)

W dniu 18 lutego 2013 roku wnioskodawczyni idąc do pracy w godzinach rannych poślizgnęła się, upadła i złamała lewą rękę. Z tego powodu przebywała w Szpitalu Wojewódzkim w B. w dniach od 18 lutego 2013r. do 21 lutego 2013r.

Wnioskodawczyni była niezdolna do pracy z powodu złamania ręki lewej w okresie od 18 lutego 2013r. do 30 czerwca 2013r. Pracodawca wypłacił jej wynagrodzenie za świadczoną pracę.

W tym okresie obowiązki związane z prowadzeniem biura przejął P. G., pomagała mu w tym zatrudniona przez niego w okresie od lutego do 30 kwietnia 2013r. siostra A. G. (1). Biuro w związku z chorobą wnioskodawczyni było otwarte jedynie przez około 4-5 godzin dziennie.

(dowód: zeznania A. B. - protokół rozprawy z dnia 31 stycznia 2014 od minuty 2.02. do minuty 24.15 roku, zeznania G. B. - protokół rozprawy z dnia 31 stycznia 2014 roku od minuty 24.21 do minuty 35.20, karta informacyjna z 21 lutego 2013r. – akta osobowe, listy płac za miesiące luty- kwiecień 2013r. – k. 7-9 akt ZUS)

W dniu 1 lipca 2013r. E. G. wróciła do pracy po zwolnieniu lekarskim. Z powodu słabszego zdrowia i sprawności ruchowej poprosiła pracodawca o zmianę czasu pracy od dnia 1 lipca 2013r. z całego etatu na ¼, na co pracodawca wyraził zgodę.

(dowód: pismo z 17 czerwca 2013r. –k. 21 akt ZUS)

W dniu 30 sierpnia 2013r. P. G. zawarł kolejną umowę o pracę z E. G. na czas określony od 1 września 2013r. do 31 października 2013r. na ¼ etatu w charakterze pracownika biurowego z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 400zł.

(dowód: umowa o pracę z dnia 30 sierpnia 2013r. – akta osobowe)

ZUS Wydział Kontroli Płatników Składek w T. przeprowadził u P. G. kontrolę prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych za okres od sierpnia 2011r. do maja 2013r. Kontraola wykazała, że w tym okresie płatnik zatrudniał 3 osoby: A. G. (1), E. G. i A. G. (2) (od 14 stycznia 2013r. do lipca 2013r. niezdolny do pracy). Płatnik dokonał zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego wszystkich ubezpieczonych prawidłowo, prawidłowo także dokonał obliczenia i potrącenia składek na ubezpieczenia, na Fundusz Pracy i FGŚP. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wystawiał też zaświadczenia oraz zgłaszał dane do ubezpieczeń społecznych. Płatnik nie ustalał natomiast uprawnień do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego dla pracowników, nie wypłacał świadczeń i zasiłków.

(dowód: protokół kontroli – k. 23-25 akt)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) osoby pozostające w stosunku pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu. Art. 13 tej ustawy stanowi zaś w punkcie 1, że pracownicy podlegają wskazanym ubezpieczeniom społecznym od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Z przepisów tych wynika, że podstawową przesłanką objęcia zakresem ubezpieczenia społecznego jest posiadanie statusu pracownika. Pracownikiem zostaje się przez nawiązanie stosunku pracy. Stosownie do treści art. 22§1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Na treść stosunku pracy składają się zatem wzajemne prawa i obowiązki stron stosunku pracy (pracownika i pracodawcy). Zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do osobistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy za wynagrodzeniem. Kolejna cecha tego stosunku to zawłaszczanie wyniku pracy przez pracodawcę i wykonywanie pracy w warunkach podporządkowania czyli pod kierownictwem pracodawcy. Pracownik nie odpowiada jednak za wynik pracy, ale za samo staranne świadczenie pracy.

W będącej przedmiotem osądu sprawie taki właśnie stosunek — umowa o pracę - łączyła P. G. z E. G. w okresie od 16 lutego 2013 roku do dnia 31 października 2013 roku. Wykazało to przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe w postaci zeznań stron oraz zgromadzonych w sprawie dokumentów.

Co więcej, faktu świadczenia pracy przez wnioskodawczynię w dniu 16 lutego 2013r. w nowo utworzonym biurze płatnika w P.przy ul (...) nie negował nawet ZUS. ZUS zarzucił jedynie, że nie była to umówiona praca (praca biurowa) a li tylko czynności porządkowe. W istocie wnioskodawczyni w pierwszym dniu zawarcia umowy o pracę, czyli w dniu 16 lutego 2013r. wykonywała w biurze czynności porządkowe: myła podłogi, okna. Czynności te były związane z przygotowaniem biura do poniedziałkowego otwarcia w dniu 18 lutego 2013r. Tego dnia także po uprzątnięciu biura wnioskodawczyni posegregowała i ułożyła dokumenty. Prace te wbrew zarzutom ZUS mieściły się w zakresie obowiązków wnioskodawczyni. Wprawdzie w umowie o pracę stanowisko pracy wnioskodawczyni zostało określone jako pracownik biurowy, ale jak wynika z jej zeznań, w zakresie jej obowiązków mieściła się nie tylko obsługa biura, przyjmowanie klientów, ale także prace porządkowe w biurze. O rodzaju zaś pracy decydują rzeczywiście wykonywane obowiązki, a nie nazwa stanowiska pracy. Płatnik nie zatrudniał sprzątaczk, dbałość o porządek w miejscu pracy (biurze) zlecił wnioskodawczyni. To dlatego wnioskodawczyni, na wyraźne polecenie pracodawcy, w dniu 16 lutego 2013r. wykonywała prace porządkowe w nowo otwartym biurze. Skoro biuro miało być czynne dla klientów od poniedziałku, to sobota była ostatnim dniem, w którym można było te prace wykonać. Prace te wnioskodawczyni wykonywała nie tylko na polecenie pracodawcy, ale i pod jego kierownictwem, za umówioną pracę otrzymała wynagrodzenie.

To, że wynagrodzenie zostało wypłacone w późniejszym terminie, nie może zniwelować łączącego strony stosunku pracy. Strony łączą więzy rodzinne i mogły w ten sposób ułożyć między sobą stosunek. Tym bardziej, że wnioskodawczyni pracowała u płatnika tylko jeden dzień, a była zatrudniona za najniższym wynagrodzeniem. Kwota przysługującego jej od płatnika wynagrodzenia była zatem stosunkowo nieduża. Niezdolność do pracy wnioskodawczyni w drugim dniu pracy spowodowała, że płatnik nie odnotował wypłaty wynagrodzenia skarżącej w dokumentach. Uchybienia formalne w tym zakresie, biorąc pod uwagę zeznania stron co do wypłaty wynagrodzenia, nie mają wpływu na ważność zawartej przez strony umowy o pracę.

E. G. dniu 16 lutego 2013 roku faktycznie świadczyła pracę na rzecz P. G., a ten pracę tę przyjmował i wypłacił za nią wynagrodzenie. Praca była świadczona pod kierownictwem płatnika zarówno co do miejsca, czasu świadczenia pracy, jak i jej przedmiotu. P. G. w dniu 16 lutego 2013r. przebywał w biurze razem ze swoją pracownicą, której zlecił wykonywanie konkretnych czynności, a także przeprowadził jej wstępne szkolenie z zakresu BHP..

W świetle powyższych ustaleń nie można podzielić gołosłownego zarzutu organu rentowego, że umowa o pracę została zawarta jedynie dla pozoru celem uzyskania ochrony ubezpieczeniowej i świadczeń z ubezpieczenia społecznego i jako taka jest nieważna.

Cel zawarcia umowy o pracę jakim jest chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego — wbrew zarzutom organu rentowego - nie jest sprzeczny z ustawą ani nie zmierza do jej obejścia, nie świadczy też o pozorności umowy. Objęcie ubezpieczeniem społecznym i uzyskanie świadczeń z tego ubezpieczenia jest wszak głównym celem zawierania umowy o pracę.

Jednakże w okolicznościach przedmiotowej sprawy głównym celem zawarcia umowy o pracę była potrzeba zatrudnienia dodatkowego pracownika w nowo otwartym biurze przy ul (...). Od dnia 15 lutego 2013r. płatnik wynajął powyższy lokal na prowadzenie działalności gospodarczej. Biorąc pod uwagę, że sam pracował dodatkowo zawodowo na pełny etat, potrzeba zatrudnienia nowego pracownika była bezsporna. Jednocześnie wiedział, że wnioskodawczyni ma duże doświadczenie w prowadzeniu takiego biura, gdyż wcześniej przez wiele lat prowadziła podobne biuro na rzecz jego ojca, który również miał szkołę nauki jazdy. Poza tym wiedział, że może liczyć na duże zaangażowanie wnioskodawczyni jako swojej matki w pracy. A jej doświadczenie będzie procentować pozytywnie na wyniki prowadzonej przez niego działalności. Płatnik zdawał sobie sprawę, że zatrudniając nowego pracownika musiałby go najpierw wdroić do obowiązków, przeszkolić i nie mógłby liczyć na taką dyspozycyjność

jak wnioskodawczyni. Dlatego zdecydował się zatrudnić w nowym biurze swoją matkę. Miał bowiem do niej zaufanie, którym nie mógł by obdarzyć nowo zatrudnionego pracownika. Te same względy również zdecydowały o tym, że po wypadku wnioskodawczyni, na okres jej niezdolności do pracy płatnik nie zatrudnił dodatkowego pracownika. W okresie od lutego do kwietnia 2013r. pomagała mu przy prowadzeniu tego biura zatrudniona przez niego siostra A. G. (1). A w późniejszym okresie płatnik prowadził je sam. Z tym, że biuro – z uwagi na pracę zawodową płatnika – było otwarte nie osiem godzin, a jedynie 4-5 każdego dnia.

Zarówno E. G. jak i P. G. nie składali więc w chwili zawierania umowy o pracę pozornych oświadczeń woli, gdyż w rzeczywistości E. G. chciała świadczyć pracę i świadczyła ją jako pracownik w dniu 16 lutego 2013r., a P. G. przyjmował tą pracę jako pracodawca. To, że wnioskodawczyni nie pojawiła się w pracy w poniedziałek w dniu 18 lutego 2013r. było spowodowane zdarzeniem losowym - wypadkiem. Wnioskodawczyni w drodze do pracy poślizgnęła się i upadła, na skutek czego doznała złamania lewej ręki. Tego samego dnia wnioskodawczyni trafiła z tego powodu do szpitala, gdzie przebywała do dnia 21 lutego 2013r. Złamanie ręki było przyczyną niezdolności do pracy wnioskodawczyni w spornym okresie od 18 lutego 2013r. do 30 czerwca 2013r. Wnioskodawczyni nie wiedziała, że w dniu 18 lutego 2013r. stanie się niezdolna do pracy, nie planowała wypadku. Chciała kontynuować rozpoczęte w dniu 16 lutego 2013r. zatrudnienie, lecz wypadek losowy jej to uniemożliwił.

Czynność prawna pozorna charakteryzuje się w myśl art. 83 § 1 k.c. trzema elementami, które muszą wystąpić łącznie, a mianowicie: oświadczenie woli musi być złożone świadomie i swobodnie tylko dla pozorów, oświadczenie musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Pobudki, którymi strony kierują się składając pozorne oświadczenia woli, nie mają żadnego znaczenia dla oceny pozorności oświadczenia woli. Oświadczenie woli złożone jest dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli.

W prawie pracy doniosłość ma jedynie zamiar obejścia prawa przez fikcyjne (pozorne) zawarcie umowy, czyli takie, które nie wiąże się ze świadczeniem pracy, a dokonanie zgłoszenia do ubezpieczenia następuje pod pozorem zatrudnienia. W takich sytuacjach dochodzi do zgłoszenia do ubezpieczenia osoby, która nie może być uznana za podmiot ubezpieczenia, ponieważ nie świadczy pracy i przez to nie można jej przypisać cech zatrudnionego pracownika, skoro nie są wykonywane obowiązki i prawa płynące z umowy o

pracę (por. np. wyrok SN: z 17.12.1996 r., I UK 32/96, OSNAPIUS Nr 15/1997) .

Nie można natomiast przypisać celu obejścia prawa (art. 58 § 1 kc. w zw. z art. 300 k.p.) stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki prawa płynące z tej umowy.

Ustalony w rozpoznawanej sprawie stan faktyczny świadczy nie o pozorności złożonych przez strony oświadczeń woli ani nie o obejściu ustawy, lecz o spełnieniu warunku zatrudnienia pracowniczego stanowiącego tytuł ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zmm). Do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby zgłoszenie do tego ubezpieczenia dotyczyło osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła, a więc nie wykonywała zatrudnienia w ogóle albo wykonywała je na podstawie innej umowy niż umowa o pracę. W prawie ubezpieczeń społecznych nie decyduje ważność umowy o pracę związana z zamiarem dyktującym potrzebę jej zawarcia, lecz to, czy zawierające ją strony miały zamiar wzajemnego zobowiązania się - pracownik do świadczenia pracy, a pracodawca do dania mu pracy i wynagrodzenia za nią - oraz czy umowa była w rzeczywistości realizowana. Nie jest także istotny czas (okres trwania) tej realizacji (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005r, I UK 32/05).

W sytuacji gdy doszło do zawarcia umowy o pracę, jak też do jej realizacji poprzez świadczenie umówionej pracy i przyjmowanie jej przez pracodawcę, jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie, nie może być mowy o działaniu w celu obejścia prawa.

Oceny tej nie zmienia fakt, że E. G. jest matką P. G.. Podkreślić bowiem należy, iż prawo nie zabrania zatrudniania rodziców przez ich dzieci. Również niezdolność do pracy E. G., która powstała w drugim dniu jej pracy, nie świadczy o pozorności umowy o pracę, jak chce ZUS. Jeszcze kilka dni wcześniej, jak wynika z zaświadczenia lekarskiego, wnioskodawczyni była wszak osobą zdolną do pracy. Przyczyną niezdolności do pracy skarżącej był wypadek w drodze do pracy, którego wszak nie mogła wcześniej przewidzieć, nie miała też wpływu na długość leczenia po nim. W konsekwencji to, że w dniu 18 lutego 2013r. stan zdrowia E. G. uległ zmianie na skutek wypadku (złamania ręki), czego nie mogła przewidzieć, nie może dyskwalifikować jej wcześniejszego zatrudnienia. Dodatkowo należy zaznaczyć, że po odzyskaniu zdolności do pracy wnioskodawczyni wróciła do pracy z dniem 1 lipca 2013r. i zatrudnienie było kontynuowane do dnia 31 października 2013r. Z tym, że z uwagi na stan zdrowia wnioskodawczyni zmniejszony został – na wyraźne życzenie skarżącej – wymiar jej zatrudnienia na ¼ etatu.

Umowie o pracę nie naruszającej art. 22 k.p., a taka umowa - jak ustalił Sąd - była zawarta przez strony, nie można stawiać zarzutu sprzeczności z ustawą lub zawarcia w celu obejścia prawa.

Podkreślenia wymaga także, iż w toku postępowania organ rentowy wykazał całkowitą bierność procesową, nie przejawiając jakiegokolwiek aktywności dowodowej zmierzającej do wykazania, że kwestionowana przez niego umowa o pracę z dnia 16 lutego 2013 roku była zawarta w celu obejścia prawa lub też jedynie dla pozorów.

Reasumując Sąd uznał zasadność odwołania E. G. i zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż E. G. podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 16 lutego 2013 roku do dnia 30 czerwca 2013 rok z tytułu zatrudnienia u płatnika składek P. G. prowadzącego firmę (...).